

Karoline Graves

Af Henrik Ingemann

I 1978 genudgav Foreningen Danmarks Folkeminder Karoline Graves' »Ved Halleby Aa«, der i mange år har stået som en væsentlig beskrivelse af det før-industrielle almuemiljø. En beskrivelse, der kvalitativt er blevet fremhævet i kraft af, at den er skrevet af en person, der selv tilhørte det beskrevne miljø.

Der har i tidens løb været rejst enkelte kritiske røster, der især har påpeget, at »Ved Halleby Aa« i forhold til den senere udgivne selvbiografi »En Almuekvindes Liv« er bemærkelsesværdig positivistisk – »Ved Halleby Aa« er næsten klinisk rensset for personen Karoline Graves, hvilket ikke stemmer overens med den ellers meget personlige og vurderende form, som hendes indberetningsmateriale iøvrigt har.

For nærmere at undersøge dette postulat vil vi i denne artikel gennemgå tilblivelsen af »Ved Halleby Aa« og Karoline Graves' forhold til Folke-mindesamlingens personale, idet vi bruger hendes aldrig offentliggjorte brevveksling med institutionen som kildemateriale.

I Karoline Graves' selvbiografi antydes, at der skete en kraftig redaktion af hendes materiale til »Ved Halleby Aa«, hvilket brevvekslingen kun kan bekræfte. I virkeligheden toner der sig bag brevvekslingen et vidnesbyrd frem om et intellektuelt »drab« på en meddeler!

I denne artikel vil vi forsøge at lade Karoline Graves portrættere sig selv, og vi lader hende selv argumentere for sin sag gennem uddrag af de mange breve, og afsluttende vil vi forsøge at sætte hele problematikken ind i en historisk og aktuel sammenhæng.

Hvad der endnu måtte leve i erindringen

Karoline Graves' debut i en folkloristisk sammenhæng skete i januar 1909, da Dansk Folkemindesamling gennem aviserne opfordrede til en lands-omfattende indsamling af: »Hvad der endnu måtte leve i erindringen hos



*Karoline Graves
fotograferet som
»almuekvinde«
i anledning af
udgivelsen af
»Ved Halleby Aa«.*

almuefolk om forfædrenes liv, skikke og tænke måde . . .«. Få dage efter modtog man det første brev fra hende, hvor hun bl. a. skrev:

». . . og da jeg mener at vide ikke så lidt om den slags, fortalt af min for mange år siden afdøde fader, som var en udmærket fortæller, og som havde en udmærket hukommelse. Alt hvad han således har skildret for os, medens vi var børn, har gravet sig uudsletteligt ind i hukommelsen og vil, så snart jeg begynder at genopfriske det, komme til at stå lyslevende for mig igen . . .«

Og hun fortsætter brevet:

». . . og så vil jeg spørge om der kan ventes noget honorar, thi, i modsat fald kan jeg ikke indlade mig på det, da det vil kræve ikke så lidt af min tid, som i forvejen er rigeligt besat. Men hvis det er, at der kan gives mig lidt vederlag er jeg villig til at sende Dem lignende optegnelser som medfølgende, lidt efter lidt, som jeg træffer på det i hukommelsen. Hvad jeg fortæller ligger fra 60–80 år tilbage i tiden, ja, noget fra begyndelsen af forrige århundrede da spaniolerne lå her i landet, hvilket en 97-årig kone, som afgik ved døden for 20 år siden har fortalt mig. Jeg forventer svar snarest med opgivelse af hvad De vil give mig, hvis De ønsker mine optegnelser . . . Med megen agtelse Karoline Graves, Viskinge pr. Værsløv St.« (1).

Karoline Graves' lille prøve på sin fortællekunst har åbenbart fanget Axel Olriks interesse, idet han noterer i brevets margen: Godt fortalt! Det er ikke lykkedes at finde den første optegnelse i Folkemindesamlingens arkiv, men gennem et senere brev véd vi, at Olrik lovede hende, at optegnelserne allerede ville komme på tryk i 1910.

I dag kan vi give Olrik ret – Karoline Graves var en meddeler udover det sædvanlige. Han var tydelig imponeret. En anden sag er, at hun i sit samarbejde med Folkemindesamlingen de næstfølgende 15 år ikke fik lejlighed til at udnytte sine evner i fuld udstrækning.

Men hvorom alting er, så blev dette brev indledningen til et usædvanligt forfatterskab: »Ved Halleby Aa«, »En Almuekvindes Liv«, artikler i Årbog for Historisk Samfund for Holbæk Amt, samt en lang række avis- og ugebladsartikler m. v.

Den fødte rationalist

Men allerførst: hvordan så samtiden på hende? Hvilket billede gav de toneangivende mænd, der hver for sig søgte at patentere Karoline Graves som deres »opdagelse«?

J. S. Møller, museumsmand og forfatter, skriver:

»Karoline Graves' evner som folkemindesamler er af en egen art. Som andre folkemindesamlere drives hun af en brændende kærlighed til vort land, vore nærmeste forfædres meninger og sædvaner. Hun støttes heri af en fortrindelig hukommelse og en skarp iagttagelsesevne. Men særegent for hende er, at hun i medfør af hele sin sociale stilling har haft særligt godt kendskab til småmandens kår. Hun turde omtrent være den eneste af vore betydeligere folkemindesamlere der stammer fra og har levet husmandens og landsbyhåndværkerens kår. Men dette giver da også hendes

erindringer en ganske særegen betydning. Hendes erindringer og indsamlinger får endvidere en egen farve derved, at de er næsten blottede for sagn, overtro og lign., dette interesserer hende nemlig ikke, hun har åbenbart aldrig været »overtroisk«, hendes fødehjem synes i så henseende at have været noget af et særsyn i de tider . . . hun er den fødte rationalist . . .« (2).

Og ved hendes død i 1932 skriver J. S. Møller i en nekrolog:

»Hun havde ikke blot en lille poetisk åre, men hvad mere er, hendes sprog var, trods hendes sikkert højst mangelfulde skoleuddannelse fuldledigt og hendes naturbeskrivelser en sand digter værdig. . .« (3).

Sans for alt ejendommeligt

Henrik Ussing, redaktør og udgiver af »Ved Halleby Aa«, skriver i forordet til 1. udgaven i 1921:

»Hendes hukommelse har bevaret en overordentlig rigdom af træk, både sådanne som hun selv har iagttaget og sådanne som hun har hørt fortælle. Og hun forstår hver enkelthed af afskygning, som man forstår det, når man selv er vokset op med det fra sin tidligste barndom. Hvert træk fremstiller hun i et levende og anskueligt sprog, hvor hun lægger vægt på at bruge de ord og vendinger som hører egens mål til . . .« (4).

I forordet til 2. udgaven i 1942 skriver Henrik Ussing videre:

». . . hun har sin stands udmærkede egenskaber, flid, nøjsomhed, trofasthed og et fortrøstningsfuldt sind. Og dertil kom, at hun havde et åbent poetisk sind med sans for alt ejendommeligt hun mødte på sin vej. Hun havde en sådan kærlighed til det gammeldags liv hun var vokset op i, at hun følte det som et kald at bringe det gamle bondelivs værdier over i eftertidens bevidsthed, og til dette formål rådede hun over en livfuld fremstillingsevne . . .« (5).

Et lyst sommersind

Lokalhistorikeren Arthur Fang, Roskilde, der var udgiver af »En Almuekvindes Liv«, skriver i forbindelse med et Hjemstavnstævne i Kalundborg, idet han næsten letter fra jorden i en Oehlenschlägers stil:

». . . (hun) skriver sådan, at mange læsere har måttet mindes de gamle sagaer . . . og ikke blot vor tids læsere, men fremtidige med, vil søge Karoline Graves' bøger og de vil møde hendes lyse sommersind som den lune luftning af hø en solskinsdag på de store enge omkring Halleby å . . .

men i den ydre beskedne ramme et rigt liv med en vågen sans for alt omkring sig, for tilværelsen og mennesker både nu og i fortid. Et natur-sinds medfødte evne til at bevare og huske, en trang til at trænge til bunds og vide besked og en naturlig evne til at kunne udtrykke sig. . .« (6).

Og i et radioforedrag om Karoline Graves i 1928 sagde Arthur Fang:

». . . og hun havde et åbent og modtageligt sind for alt det skønne, der til alle sider omgav hende. Hendes lykkelige barndom i de store skov-omkransede enge har præget hende hele livet, og det er på disse barn-domsindtryk hun har skrevet nogle af de smukkeste afsnit i sine bøger, nemlig de indledende kapitler i »Ved Halleby Aa« og kapitlerne om engene og skovene i »En Almuekvindes Liv« (7).

Arthur Fang skrev videre i indledningen til »En Almuekvindes Liv«:

»Bagved Karoline Graves' forfatterskab ligger hendes helstøbte og redelige personlighed. Hendes sind er lyst og barnligt. Hun er primitiv og dybt oprindelig, et naturgroet væsen i inderlig harmoni med sig selv og sine omgivelser. Hun ejer dyb medfølelse og ægte menneskelighed, hos hende er der trygt og lunt af megen menneskevarme. . .« (8).

Selv om vi dechifrerer datidens sprogbrug, gives et ret ensidigt billede af Karoline Graves – et billede af et rigt og godt liv uden problemer – men sådan var hendes tilværelse absolut ikke. Det er tydeligt, at de tre herrers personskildring er led i en salgsargumentation præget af en overdimensioneret romantiseren for almuens liv. De tre udsagn repræsenterer det bil-lede, der blev givet udadtil. En næsten uhyggelig kontrast er hendes egne breve, der fortæller om en helt anden tilværelse, hvor bl. a. økonomien og sygdom lagde en dæmper på hendes livsudfoldelse.

I kontakt med Folkemindesamlingen

Det første år, 1909, hvor hun var i kontakt med Folkemindesamlingen var brevvekslingen meget intens og hendes kontaktperson var dr. Olrik. Mere end 25 breve sender hun til København det første år. Det er imidlertid kun brevene fra Karoline Graves, der er bevaret. Svarskrivelserne fra Folke-mindesamlingen til hende er ikke bevaret eller kopieret på institutionen, og hun skriver selv i et senere brev, at de fleste breve er bortkommet under familiens mange flytninger. Derfor må kommunikationen til en vis grad rekonstrueres, hvilket dog lettes af, at hun som regel nøje refererer til mod-

tagne svarskrivelser, idet hun dog gang på gang undrende konstaterer, at man ikke svarer på alle hendes breve.

Henrik Ussing skriver, at hun følte det som et kald »at opsamle folkeminder«, men som det fremgår af det første brev var motivationen udelukkende af økonomisk art – et håb om at skaffe sig en lille bifortjeneste. Honorarkravet må ikke opfattes odiøst – det var en simpel nødvendighed; hun motiverer det selv i et brev i februar 1909, omkring en måned efter sit første brev:

»Endelig er der et som jeg vover at erindre Doktoren om, nemlig, at der i en af skrivelserne som blev sendt mig, er der blevet lovet mig en lille understøttelse til rejser og lignende. Hvis det kunne være Dem belejligt, ville jeg være meget glad om det kunne blive med det første at det kunne ske, thi i denne og næste måned kunne jeg måske have lejlighed til at samle lidt, hvorimod jeg i april bliver optaget af et par familiefester, så der vil nok ikke blive mig levnet nogen tid. Og endnu eet: Min mand er nærmest tilbøjelig til at tro at mit skriveri er unyttigt tidsspilde når han ikke ser, at jeg får nogen understøttelse . . .« (9).

På dette tidspunkt – en måned efter den første kontakt – havde hun allerede indsendt ca. 30 tætskrevne sider, der var blevet honoreret med 10 kr.

Mandens og omgivelsernes ringe forståelse for skriveriet er en problematik, der er dominerende i de følgende år. Dengang var det vel også ualmindeligt, at en husmandskone beskæftigede sig med sådanne aktiviteter. Det opfattedes som unyttigt! Kvinder skulle »tie og bie«, som hun selv senere beskriver sin situation. Og dog, kunne aktiviteten medføre en kontant ydelse i lighed med de småhonorarer hun havde modtaget for et par avisartikler, ja, så kunne det måske bedre lidt på forståelsen. Den manglende forståelse skyldtes ikke, at Karoline Graves svigtede det daglige arbejde, da hun skrev om natten, når familien sov. Men enhver skilling var nødvendig – hun skriver i marts:

». . . og jeg har endnu et ønske, som jeg gerne vil have opfyldt hvis det kan lade sig gøre, nemlig, om jeg kunne få et lille forskud på det jeg har skrevet. Jeg ved nok at jeg først får penge når det bliver trykt, men vi sidder egentlig småt i det, og når jeg så ufortrødent har taget fat på at skrive, så er det fordi jeg gerne ville danne mig en lille bifortjeneste. For jeg har nu egentlig i forvejen rigeligt med arbejde, vi har nemlig en lille høkerhandel som jeg lejlighedsvis må passe, foruden at jeg skal veje det meste af hvad vi bruger, foruden huset som jo også skal passes. I år har vi jo en datter som skal konfirmeres, så der er jo nogle ekstra udgifter, og som jeg vist har fortalt, kan vi fejre sølvbryllup om en halv snes dage, hvad der jo også giver udgifter. Vore to voksne sønner gav mig i anledningen af sølv-

brylluppet nogle penge, som jeg skulle anskaffe mig en hat og et overstykke for – ting som jeg ikke har fået fornyet i mange år – men pengene måtte vi bruge til andre ting og jeg synes at det er kedeligt, da de (sønnerne) ville gøre mig den glæde at jeg skulle have disse sager. Det er langt fra at jeg bryder mig om stads, jeg er vant til at tie og bie og være godt glad når jeg af et brugt klædningsstykke har kunnet danne et eller andet til børnene eller mig selv . . .« (10).

Endnu en ti'er afgang fra Folkemindesamlingen.

Ligget gemt i hukommelsen

I starten af sin »karriere« har hun store problemer med at indpasse sig under Folkemindesamlingens indsamlingsform, benytte indberetnings-skemaer, angive kilde osv. Problemet dukker op allerede i februar 1909:

»Allerhelst ville jeg tale med een af de ærede herre, for at høre Deres mening om det skrevne, desto bedre kunne man så få rigtig besked om den form jeg har valgt og de dele jeg har omtalt, er hvad De ønsker at vide . . .« (11).

Hun modtager direktiver, men skriver igen 10 dage senere:

». . . det er i virkeligheden ikke så let, idet næsten alt hvad jeg har nedskrevet er noget som ligger gemt i min hukommelse vel nok i nogleogfyrrityve år og som nu dukker op, lidt efter lidt. Størsteparten har jeg vel nok fra mine forældre, men der kan også være noget andre steder fra. Jeg troede, at man ønskede gamle folkeminder, om skikke, liv og tankegang, sådan som det fortælles fra slægt til slægt, men hvordan skal man i så tilfælde kunne angive hjemmelsmanden? . . .« (12).

Folkemindesamlingen accepterer hendes arbejdsmåde, og hun udtrykker sin glæde over at »de ærede herrer« er tilfredse med, hvad hun, »simple husmandskone«, har skrevet.

Omfattende produktion

Hendes produktion er omfattende og hun skriver ikke alene til Folkemindesamlingen men også til en række aviser:

». . . tillige sender jeg nogle smådigte som har været optaget i Kalundborg Avis. Digtet »Til de Unge«, er jo stilet til den tjenende ungdom i anledningen af de mange Statshuse (statshusmandsbrug) som der jo bygges så mange af, og som der burde bygges endnu flere af efter min me-

ning. Men (til) en tjenende ungdom der er alt for letsindig og pyntesyg, så skønt de får det dobbelte i løn hvad der blev givet for 25 år siden, så hænder det meget ofte, at når et par unge mennesker af den tjenende klasse skal sætte bo, at de da står med et »par tomme næver«, som vi siger her på landet . . .« (13).

Allerede i slutningen af marts 1909, tre måneder efter at hun påbegyndte sit indsamlingsarbejde, havde hun indsendt ca. 60 tætskrevne ark til Folke-mindesamlingen og herfor modtaget 20 kr. Hun arbejder rationelt i »projekter«, der er opdelt emnemæssigt og afgrænset i »historier«. Hver gang hun er færdig med et emne, indsender hun et samlet materiale, idet hun foreslår nye emner, som hun i regelen er godt igang med. Hun er effektiv og omhyggelig og beder flere gange om supplerende materiale, vedlægger tegnede skitser osv. Blandt andet beder hun om nogle generalstabskort i slutningen af februar 1909:

». . . og mener nok, på egnen hvor jeg er kendt, at kunne opgive navne på mange forskellige ting – høje, gårde, veje o. lign. . . .« (14).

Til tider går indsamlingen så stærkt, at hun glemmer, hvad hun allerede har optegnet og indsendt, og hun må flere gange bede om at få tidligere optegnelser retur for at se, hvor langt hun er kommet.

Men, som alle kvinder er jeg forfærdelig nysgerrig

I et af de første breve fremsætter hun et ønske om at komme til København, for at »tale med de ærede herrer«. I juni 1909 skriver hun herom:

». . . hvis jeg hen på sommeren skulle få råd til at tage en tur til København – jeg har nemlig aldrig været dér – kunne jeg personligt overbringe det ærede selskab kortene jeg har. Men, naturligvis er jeg jo kun en simpel husmandskone, der ikke er vant til at omgås dannede mennesker, så hvis det ikke er passende, beder jeg undskyldte. Men, som alle kvinder er jeg forfærdelig nysgerrig og jeg har set i de skrifter, som det ærede selskab har sendt mig, nogle billeder inde fra Det Kongelige Bibliotek, og jeg har tænkt på hvem der kunne få lov til at kikke lidt indenfor. Skulle det være tilladt, ville jeg gerne spørge om, hvor og når jeg kan henvende mig . . .« (15).

Hun får aftalen i stand og drager med toget fra Kalundborg den 28. september 1909, og efter besøget skriver hun til Olrik:

»Jeg vil hermed bede hr. Doktoren modtage min inderligste tak for den imødekommenhed der blev vist mig under mit ophold i København.

Folkemuseet havde jeg overordentlig interesse af at bese – disse interessante gamle bondestuer, men også stuerne fra fornemme folks huse med de rige billedskærerarbejder. De prægtige gamle tapeter, der var særligt ét, jeg ved ikke hvad det forestillede – en mand som var bunden (!) og to andre mænd. Det var dog ikke disse to mænd, trods det at de var naturtro, der vakte min opmærksomhed, nej, det var den kvindelige figur i baggrunden, hende, der viste en ansigt så kummerligt, at man ikke kunne lade være at betragte det som levende. Er det et maleri eller hvoraf består det egentlig? Ja, undskyld jeg spørger så frit . . .« (16).

Som en lille tak for besøget sender hun Olrik en æske med urter; Sct. Hansurt, hør, balsam, myrter og malurt. Hun vedlægger også en lille flintekniv, et vættelys og et par forstenede søpindsvin. Da hun ikke hører fra Olrik, skriver hun igen:

». . . men straks da jeg havde været i København sendte jeg en lille papæske . . . med min bedste tak for den imødekommenhed der blev vist mig under mit besøg i København. Og nu er jeg ved at tro at hr. Doktoren ikke har fået disse småting, ikke fordi de er noget værd, men det kunne jo se ud som om jeg ikke rigtig skønnede på at man var så imødekommende mod mig simple kvinde . . . ja, De kan slet ikke forstå hvor glad jeg var over denne tur . . . åh, der var så meget jeg kunne have lyst til at se, men jeg er glad ved det jeg så – det gav jeg mig god tid med – så har man alligevel i længslen bedre udbytte af det. Ja, nu beder jeg undskyldte for at jeg ulejliger med al min snak . . .« (17).

Kunne det ikke komme som et selvstændigt skrift?

Da »Livet i Klokkergaarden« (Danmarks Folkeminder nr. 2) udkommer i slutningen af 1909, sender man hende et eksemplar, som hun:

». . . har gennemlæst og overtænkt grundigt og derved kommet i tanke om meget som jeg muligvis ikke kunnet have erindret. Jeg er kommet til at tænke på, om det jeg har optegnet ikke også kunne komme som et selvstændigt skrift. Jeg synes, at jeg har indsendt så meget, men skulle der være punkter der ønskes lidt grundigere så skulle det være sært hvis jeg ikke kunne skaffe det, blot jeg får at vide hvad der muligvis kunne ønskes . . .« (18).

Og i det sidste brev i 1909 skriver hun:

»Det vil være en stor skuffelse for mig, om slet ikke noget af det jeg har skrevet kommer på tryk i løbet af de første år. I allerførste skrivelse jeg modtog stod nemlig, at hvad jeg skriver ville muligvis komme på tryk i



Karoline Graves (1858–1932).



Axel Olrik (1864–1917).

1910. Og med den tanke har jeg arbejdet så ihærdigt som min knappe tid har tilladt mig. Skulle det være fordi den dumme tanke var opstået hos mig, at mine optegnelser skulle samles for sig selv, da, beder jeg mange gange om undskyldning for dette påfund og overlader den ærede Folke-mindesamling at anvende det som De finder bedst . . .« (19).

En gerning, som jeg synes ligger for mig

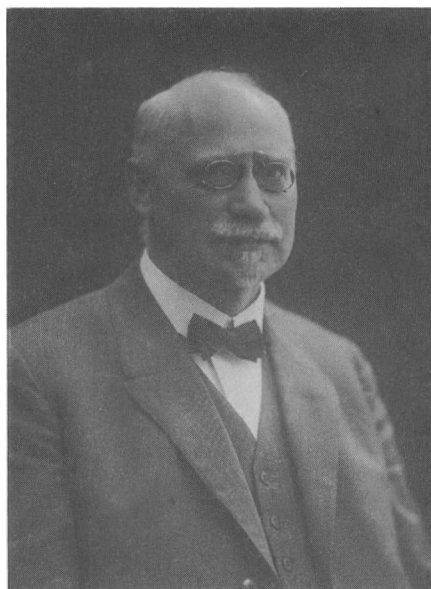
I 1910 er hun fortsat optaget af en eventuel udgivelse, men i foråret opstår en sag, der for en tid optager hende:

» . . . sagen er den, at vi har fået oprettet en museum her i Kalundborg, og jeg har allerede for nogen tid siden henvendt mig til formanden for museumssagen, hr. læge J. S. Møller, med ønsket om at vi kunne få pladsen som opsyn ved museet, da det nemlig er en gerning som jeg synes ligger særligt for mig. Men nu meddeler læge Møller mig forleden, at museet vil indgå under staden og såvidt jeg forstod er det dr. Marchesprang som havde taget bestemmelse om hvem der skulle antages . . .« (20).

Hun beder Olrik om en anbefalingskrivelse og fremsætter i samme brev ret progressive museumsideer:



Hans Ellekilde (1891-1966).



Henrik Ussing (1872-1946).

»Ligeledes kan jeg vise de besøgende som ønsker det hvorledes karte og rok skal håndteres, og et andet snart glemt håndværk er træskofabrikation, det håndværk som min mand i mange år har udført, og han kunne således fremstille træsko i de forskellige stadier . . .« (21).

Olrik sendte en anbefalingskrivelse, der muligvis var årsagen til, at hun fik stillingen som opsyn – en stilling som hun iøvrigt aldrig blev særlig glad for, bl. a. på grund af et stadigt svigtende helbred og en særdeles ringe aflønning.

Kan undertiden få 3 kroner og undertiden også mindre

Der bliver efterhånden længere og længere mellem brevene, og hun synes at have mistet tålmodigheden – hun ønsker at udgive materialet gennem andre kanaler og forespørger om muligheden herfor. Familiens økonomi er fortsat anstrengt, og for at hjælpe herpå udgiver hun en række småartikler i de lokale dagblade og henter stoffet hertil i sine indsamlinger. Hun skriver i august 1910:

». . . (jeg) kan undertiden få 3 kroner og undertiden mindre for det – det er jo ikke meget og da vi i år har haft uheld i bihusene vil jeg gerne tjene

lidt til hjælp . . . var jeg ikke så fattig og måtte kæmpe så hårdt for at skaffe klæder og lignende til mig selv og børnene, så ville jeg heller aldrig prøve at skrive noget sådant som dette (avisartiklerne) . . .« (22).

Også indsamlingerne er gået i stå.

I juni 1911 er hun i København og anmelder sit besøg på Folkemindesamlingen, men om hun bliver modtaget ved vi ikke, ihvertfald nævner hun ikke noget om besøget eller et eventuelt resultat i senere breve. Besøget har sandsynligvis været en fiasko. Midt på året sender hun Olrik et brev, men det er en forespørgsel om hans syn på en opfindelse hun har gjort: en si-anordning til malkespande således at skidt ikke kommer ned i spanden under malkningen. Hun håber at tjene lidt penge ved en patentanmeldelse. Brevet er meget underdanigt, og hun synes ikke at få svar.

I slutningen af 1911 har hun næsten opgivet og skriver:

»Nu kommer jeg nok til at slutte mine optegnelser da min tid ikke tillader mig mer. Pengene som jeg modtog sidst vil jeg bede om at blive afdraget på mit tilgodehavende når optegnelserne engang trykkes, da jeg som sagt ikke ser mig i stand til at ofre mere af min tid (pengene er ydet som et forskud til en indsamlingstur til Tåsinge, der aldrig blev til noget – 30 kr.) . . . og hermed vil jeg til slut sende min hjerteligste tak for den forståelse og velvilje som Dansk Folkemindesamling har vist mod mig simple kvinde – skulle jeg enkelte gange være kommet til at gentage noget, så må det tjene til min undskyldning at jeg, når jeg har skrevet noget, kun har haft det tidligere skrevne i hukommelsen . . .« (23).

Mellem linierne er det tydeligt, at hun presser Folkemindesamlingen, idet hun slutter med at fortælle om indsamlinger hun er i gang med, og som muligvis kan bruges i andre sammenhænge. Svaret på dette brev kender vi ikke, men det synes, som om situationen letter i begyndelsen af 1912, sandsynligvis på grund af en kontant erkendtlighed fra Folkemindesamlingen.

Ville det være meget ubeskedent at spørge?

Der kommer nu gang i indsamlingerne igen, men hun har ikke glemt planerne om en udgivelse, og i februar 1912 spørger hun igen:

». . . ville det være meget ubeskedent at spørge om når mine sager kommer på tryk . . .« (24).

Der bliver svaret, at man endnu ikke har taget stilling til udgivelsen, og hun noterer, at så er der endnu tid til at foretage nogle supplerende ind-

samlinger. Familien påtænker også at sælge deres sted (hun har endnu ikke fået stillingen på Kalundborg Museum). Flytter familien ind i et hus:

»... giver det friere hænder og lejlighed til at skrive, som er min lyst...« (25).

Hun tænker endda på at tage på en indsamlingsrejse til Sejro og måske Samsø. Til rejsen sender man 30 kr. Det hjælper dog ikke meget på de økonomiske problemer, og kort efter må hun bede om at få nogle avisudklip, som hun har indsendt, retur. Materialet, der omhandler danske udvandrere, skal hun bruge til at skrive et par avisartikler til hjælp for de værste gældsposter. Artiklerne udgives i sønnens navn, en søn der i en kort overgang har været i Amerika. Også fra Folkemindesamlingen sender man et mindre beløb, som hun takker for:

»... og skammer mig over, at jeg ikke var i stand til at beherske forknytelsen over den skuffelse jeg har lidt. Det er dog ellers sjældent at jeg taber modet, Vorherre har jo beæret mig med en sjælden arbejdslyst og et tilfredst og nøjsomt sind og det er store goder. Ja, jeg synes altid ellers at man er bedre stillet end de mennesker der er blevet sat i verden i besiddelse af store rigdomme... ja, hvad er rigdomme værd, hvor meget glæde har man dog ikke af de skillinger, man kan tjene ved sine hænders gerning. Og vi har 5 flinke børn, jeg har en god mand og et godt lille hjem, så jeg burde ikke klage, thi, det er ikke rigdom eller fattigdom der er afgørende om der er lykke i et hjem...« (26).

Jeg har en tilståelse at gøre

I begyndelsen af 1913 forsøger hun igen at udgive noget af materialet, og skriver:

»... jeg har en tilståelse at gøre, og beder: vredes ikke på mig, men husk, hvad jeg kæmper for er ikke at vinde gunstig omtale eller sligt, men kun for at hjælpe til at holde de værste økonomiske sorger borte. Da min mand i efteråret (1912) var i København og talte med hr. Doktoren synes han at forstå, at det ikke blev med det første at der blev taget fat på udarbejdelsen af det skrift hvori mine minder skulle have plads, og da der samtidig er en grosserer her i Kalundborg, hvor mine skildringer gennem bladene er almindelig kendt, som tilråder mig at samle det hele i et skrift og få en forlægger til at udgive det, og da der aldrig er langt fra idé til handling hos mig, så har jeg fulgt denne opfordring og er nu snart færdig med en skildring af livet i almuestanden i forrige århundrede. En lærer, hos hvem jeg har bragt en del hen af det for at få rettet tegn- og stavfejl, udtaler sig særdeles gunstigt om det. Thi, sagen er jo, at jeg er en ulæst

almuekvinde, men emnet jeg behandler kender jeg til fulde, det har jeg studeret hele mit liv og tør nok sige, at ingen lærd mand, om han så har færdedes en del blandt landboerne, kan erhverve sig det kendskab jeg har på dette område. Og nu har jeg behandlet stoffet i flere år og stadig er der dukket mere og mere op, og mine evner er også blevet udviklet under dette studium. Jeg tør nok, uden at rose mig selv sige, at i dette skrift vil nok mange finde interesse i at læse, særligt i almuestanden. Men nu om Dansk Folkemindesamling har noget imod dette skrift (skridt!) ønsker jeg gerne at vide. Jeg mener, at det som jeg har skrevet og som er holdt i en jævn og fortællende form er ét, hvorimod det DFS ønsker at udgive af mine meddelelser bliver noget andet, når det bliver behandlet af lærde mennesker, der gransker og vejer hver enkelt del og drager slutninger deraf . . .« (27).

Herefter modtager hun et tilbud fra Folkemindesamlingen. Vi ved imidlertid ikke hvad tilbudet gik ud på, og hun:

» . . . ved endnu ikke om jeg kan tage derimod . . . kan jeg ikke få mere ud af det end DFS tilbyder, vil jeg selvfølgelig med tak tage imod tilbudet. I Historisk Samfund for Holbæk Amt fik jeg 32 kr. pr. trykt ark og det var slet ikke eftersat af andre . . .« (28).

Tilbudet fra Folkemindesamlingen har nok været en redigeret udgave af indsamlingsmaterialet – det der senere blev til bogen »Ved Halleby Aa«.

Kunne ikke finde afsætning

Udgivelsen gennem en privat forlægger lykkedes ikke. I januar 1914 skriver hun:

»Jeg lod en boghandler i Kalundborg besørge det (manuskriptet), og det har i lang tid været ovre på Fyn og det har ikke været muligt at få det igen. Nu endelig for et par dage siden kom det igen med den besked, at en bog kaldet »Fynsk Bondeliv« (er nok Christine Reimers »Nordfynsk Bondeliv i Mandsminde«, Odense 1910–19) havde meget tilfælles med mit skrift, og den havde ikke fundet afsætning, hvorfor man ikke turde påtage sig udgivelsen af mit arbejde. Hvis der altså er en mulighed for at mit arbejde kan udnyttes af DFS havde jeg tænkt mig at tage til København med det, hvis jeg kunne træffe hr. Doktoren i nær fremtid . . .« (29).

Et par dage efter modtager Folkemindesamlingen manuskriptet pr. post. Der sker ikke mere i sagen, og brevvekslingen går i stå. En enkelt gang i 1915 skriver hun:

». . . hr. Doktoren skrev for et års tid siden, at mit skrift måske blev taget under behandling i 1915, men vi har jo haft en meget bevæget tid siden dengang, så det har måske haft indflydelse på det område også, det (1. verdenskrig) griber jo forstemmende ind i så mange forhold og det er hårde tider for os småfolk. Det er jo sådan, at der er mennesker som benytter lejligheden og de stigende priser til at samle sig formuer, dårer, som de er, tror de, at rigdom absolut betyder lykke. Nej, så hellere fattig med en god samvittighed. Stakkels! Stakkels! mennesker, hvor krigen hænger og hvor den endnu vil komme til at hænge, thi, der er måske langt igen og alle de som er blevet krøblinge for livstid. Og de mange tusinde hjem som har mistet deres kære. Gid Herren trøste dem alle. Måtte Danmark dog blive forskånet for krigens rædselsfulde svøbe. Og alligevel, mon ikke krigens følger kan have sin gavnlige indflydelse på det danske folk? Var man ikke – fra de laveste samfundslag til de allerøverste – ved at stille for store krav til livet, gik menneskernes tanker ikke alt for meget ud på at nyde livet i fulde mål, selvom det ikke kunne gå i længden og ville ende i elendighed? Mon ikke krigen, med al den elendighed den har i sit følge, ikke kan stemme mange mennesker til eftertanke? . . .« (30).

Doktoren har vist sig så forekommende

I 1916 sender hun et enkelt brev til Olrik:

». . . bedende om at gøre mig en tjeneste fordi jeg synes, at Doktoren har vist sig så forekommende mod mig simple kvinde. Jeg har, som adskillige gange før indsendt et digt til de Kongelige – denne gang til Hendes majestæt Dronningen. Jeg plejer at få tilsendt 5 eller 10 kroner, men denne gang er der tilstilet mig en blanket til ansøgning om understøttelse af Det Kongelige Cerillisti (Kancelli) for hvis samvittighedsfulde udfyldelse der fordres to mænds underskrift. Det kunne jeg sagtens få af sognepræsten og af en eller anden nabo, der kender min stilling og virksomhed. Men der står også at anbefalinger kan vedlægges og jeg mente da, om hr. Doktoren ikke kunne skrive et par anbefalende ord om min virksomhed som samler af gamle minder. Et arbejde som er udført samtidigt med at passe en i forvejen temmelig optaget plads som husmoder. Mange gange har jeg da også måttet tage en del af natten til hjælp til nedskrivningen af mine minder og andre ting, thi jeg har søgt at udnytte mine evner til det yderste . . . hr. Doktoren ved vel ikke om mit skrift »Fra Nordvest-sjælland« udkommer i år? Jeg har forespurgt Folkemindesamlingen, men intet hørt . . .« (31).

Olrik sender en anbefalingskrivelse, og Karoline Graves modtager 50 kr. fra Kongehuset. I 1917 dør Olrik, og hendes nye kontaktperson bliver Hans Ellekilde, og i det første brev til ham skriver hun:

» . . . trods den store ulighed i vor stand og stilling var jeg dog kommet til at betragte professoren (Olrik) som en ven, til hvem jeg dristigt kunne ty hen om råd . . .« (32).

Fremhæv kun det gode

I slutningen af april 1917 har man endelig taget beslutning om en udgivelse af hendes materiale i skriftserien »Danmarks Folkeminder«, altså i Foreningen Danmarks Folkeminders regie. Materialet skal redigeres af lektor Henrik Ussing, Sorø, der er medlem af foreningens styrelse. Brevvekslingen bliver igen intensiv – i den meget personlige form, der umiddelbart ikke fremgår af de her brugte brevcitater – men hun deltager aktivt i først Olikriks og senere Ellekildes privatliv, spørger til hustruernes velbefindende osv.

I april 1918 skriver hun til Ellekilde:

» . . . vi er nu havnet i Kalundborg og har opsynet med museet og bor i Adelgade over gården. Om nogensinde Deres vej skulle falde forbi, ville det glæde mig overordentligt at hilse på Dem. Jeg ved nok, at standsforskellen mellem os er stor, men man er tilbøjelig til at glemme det når man træffer på mennesker man har fælles interesser med . . .« (33).

Og 14 dage efter skriver hun:

» . . . det ville være udmærket for mig, at komme til at tale personligt med Dem og modtage vink om et og andet angående formen. Jeg har jo ikke svært ved at nedskrive noget så det bliver læseligt og indholdsrigt, det er en medfødt gave . . . artiklerne som jeg har haft i bladene bliver så godt som aldrig omformet med et eneste ord. Men ét er jo at skrive kortere artikler, et andet er at skrive et sammenhængende hele . . .« (34).

Ellekilde besøger hende den 16. juni 1918, et besøg hun har glædet sig meget til, og efter besøget sender Ellekilde hende et brev med visse »anvisninger«, som hun svarer på:

»Mange tak for Deres brev og velmente oplysninger vedrørende min skrivemåde. Jeg kunne ikke lade være med at le af, at jeg, som bildte mig ind (ikke) brugte de fremmedord som jeg alligevel i min dumhed anvender flere af end jeg aner. Mange er så almindeligt brugt, at almuefolk betragter dem som godt dansk. Ja, jeg vil gerne skrive så jævnt dansk som muligt og fremdrage træk efter træk om svundne tiders liv i de fattige kår som min slægt har levet i. Kunne det være ønskeligt at skrive om min

skoletid? Jeg forstår ikke rigtigt hvorfor De ikke ønsker, at jeg (ikke) skal fortælle om mine søskendes død – ønsker De det udeladt eller hvordan?

Jeg fik læst bogen »Kirsten Reimer« i går (»Nordfynsk Bondeliv i Mandsminde«), men er gået træt. Den tror jeg absolut ikke gavner mig, hendes syn på det hele er såre vidt forskelligt fra mit. En gammel mand sagde engang: »Når du vil omtale din næste, fremhæv da kun det gode ved ham, så kommer du ikke til at sige for meget!« Skulle da sligt ikke også gælde for dem som har levet i ældre trange tider og banet vejen for os andre? Med rette kan Kirsten Reimer heller ikke skyldes den gamle husbond for ladhed, men måske tung og træg i sine bevægelser . . .« (35).

Hen på sommeren 1918 returnerer Folkemindesamlingen alle hendes indberetninger og beder hende opstille en disposition til udgivelsen, og man stiller hende en række uddybende spørgsmål og beder om en omarbejdelse af visse passager. Det er tydeligt, at hun opfatter dette som korrektioner, og hun skriver:

». . . ja, jeg kan lige så godt sige, at jeg tror at jeg kommer til at opgive det hele, når jeg skal gøre så mange studier både over mit eget produkt og over lignende skrifter. Det vil lægge beslag på mere af min tid end jeg kan afse. Hvad jeg ejer i tankerne er ikke så lidt – det kan jeg udmærket tumle og forme – selv om jeg med hænderne er sysselsat med noget andet. Desuden har jeg svært ved at læse Deres (hånd)skrift og forstå meningen rigtigt. Jeg troede at »Danmarks Folkeminder« også kunne bringe det i en jævn og fortællende form lignende det Historisk Samfund fik, og som der ikke er givet mig mindste ordre til hvorledes jeg skulle forme det. Jeg skrev ligeud af min vistnok naturlige hukommelse, tegnede billede efter billede af længst forsvundne tiders yderst fattige levevis. Jeg er nu engang en simpel almuekvinde. Jeg ville så inderlig gerne have skrevet mine erindringer, men stilles der større fordringer til min dømmekraft end jeg er i besiddelse af, så må jeg hellere opgive i tide . . . jeg sender Dem en hjertelig tak fordi De har gjort Dem så megen flid for min skyld, og også tak for de velmente råd og vejledninger. Opgaven synes mig for stor – det er der jo ingen af os der kan gøre noget ved. Jeg skriver også til hr. Ussing og forklarer hvorledes jeg er stillet. Når man har tabt modet er det ikke til at begynde på et sådant værk – jeg havde ellers så inderligt glædet mig til det . . .« (36).

Og samme dag skriver hun til Henrik Ussing:

»Var det et eller andet sted i mine skildringer De fandt værd at give mig et opmuntrende ord for ville det måske gavne, i stedet for dette stadige: dette hører ikke hjemme her, det andet ikke dér! Hvor i alverden skulle

min viden strække til at dømme om sligt? Nu lader jeg det hele hvile til jeg hører nærmere. Jeg har fået alt mit stof retur fra DFS – det er en stor samling, som jeg da véd bliver opbevaret gennem tiderne . . .« (37).

Jeg blev holdt hen med snak

Efter at hun har fået materialet retur, begynder hun at udgive dele af det i avisartikler og sender en større del til Historisk Samfund for Holbæk Amt, der i første omgang accepterer materialet til en artikel i den følgende årbog. Det falder Ellekilde for brystet, og han meddeler, at det ikke kan tillades. Nu bliver Karoline Graves for alvor vred, og »den simple husmandskvinde« bruger store ord:

»Hvorfor jeg tog fat og udnyttede min viden både i aviser og i årbogen skete fordi, jeg fra Dansk Folkemindesamling stadig blev holdt hen med løfter. Allerede året efter at jeg blev samler blev der skrevet til mig, at det jeg indsendte ville i det mindste for en stor parts vedkommende udkomme året efter, og da ville jeg erhverve 1,50 kr. pr. trykt side. I håbet om dette skrev jeg videre. Men årene gik og samlingen voksede, men i disse år er der kun optaget *een* (Karoline Graves' fremhævning) ganske lille artikel til 3 kr. Jeg blev derfor ikke så lidt overrasket da hr. Ussing i sommer gjorde mig opmærksom på at DFS og udgivelsen af Folkeminder var to forskellige foreninger, og (jeg) forstod nu, at jeg var blevet holdt hen med snak, og det aldrig var meningen at noget af dette materiale skulle udgives. Vel har jeg fået understøttelse, alt i alt har det vist aldrig nået 100 kr., når jeg medregner hvad der har medgået til rejser, så jeg har kun fået alt for lidt for dette arbejde, som jeg nu ser er overordentligt stort. Nu skriver man, at jeg for eftertiden ikke må udstykke mit materiale til dagblade eller årbøger. Men efter alle de skuffelser jeg har været udsat fra Folkemindesamlingens side, giver jeg hellere afkald på den påtænkte udgivelse end at lade mig binde af forpligtelser. Dette er altså sandheden! Før jeg går videre må jeg have fuld klarhed i sagen. Jeg har ret til at beholde årbogens manuskript og kan altså i dette tidspunkt tage deraf hvad der kunne være ønskeligt til den påtænkte bog. Men ønsker man altså ikke at udgive denne, fordi en lille del af den har været læst her i Holbæk amt, så lad mig det vide, *thi, manuskriptet fra Holbæk tager jeg ikke tilbage!* (Karoline Graves' fremhævning) . . .« (38).

Hvordan Ellekilde reagerede ved vi ikke, men et lille års tid efter skriver hun til Henrik Ussing:

»Jeg har læst hist og her i Ingvor Ingvorsens bog (»Fortællinger om gammelt Sjællandsk Bondeliv«, Danmarks Folkeminder nr. 20), at læse den

helt tillader min tid mig ikke, men alligevel synes jeg at »Livet i Klokkergaarden« går igen og hvis det er meningen at min skal være et side-stykke vil jeg straks sige, at på den måde kan jeg ikke skrive. Denne fortælling (der) til mindste enkelthed beskriver hvad hver eneste rum brugtes til på gården og hvad enhver krog, tap eller hvad det nu hedder altsammen var til. Jeg ved det også, måske lige så godt som forfatteren til forannævnte bog, men (jeg) kan ikke få mig selv til at beskrive det. Nej, det er selve livet som det levedes, træk efter træk som er mig meddelt, som jeg ønsker at fortælle. Det er ingenlunde min mening, at mit stof ikke skulle trænge til hist og her at omordnes, det ved jeg alt for godt. Ja, nu kan De overveje. Jeg tænker nu, at De forstår at det ikke er en fiks idé, at jeg ikke vil opgive at skrive til Dagbladet, men fordi vor økonomiske stilling er sådan, at det ikke kan undværes. Synes De ikke om den måde, jeg foreslår at fortælle om folkelivet må vi hellere opgive det hele. Kan det ikke skrives med lyst og interesse frygter jeg, at det bliver noget juks og så er det hele spildt. Kan der erholdes noget honorar fra DFS er det heller ikke mere end hvad jeg ærligt har fortjent. Men forøvrigt er det mig ligegyldigt enten man ønsker at jeg skal skrive eller ej. Det er et stort arbejde som jeg ikke ved om jeg magter, men påtager jeg mig det, skal jeg gøre min yderste flid . . .« (39).

Tvivel i mit sind

Efter et halvt år sender Foreningen Danmarks Folkeminder 100 kr. Det får hende til at reagere igen, og i et optimistisk brev fortæller hun bl. a. om en rejse, hun har foretaget:

». . . ja, det er underligt, for indtil jeg var 50 år var hele mit liv gået op i uafbrudt slid – det var en hel begivenhed om jeg en gang om året kom (ind) til den nærmeste købstad og det var meget få mennesker jeg kom i berøring med. Men siden jeg begyndte mine optegnelser er der kommet en forunderlig higen over mig til at komme ud og lære flere mennesker at kende . . .« (40).

Lige efter jul 1919 kommer hun igen i tvivel om sit arbejde og skriver:

». . . jeg synes at det er underligt, at folk af min egen stand ikke sætter det mindste pris på det jeg skriver. Som nu denne fortælling (en lille julefortælling som hun vedlægger) som jeg viste til een af mine sønner som ikke engang læste den til ende. Det var ikke Richard, som er den eneste af mine slægtninge som har forståelse for mine optegnelser og små fortællinger. Så undertiden kommer der tvivel i mit sind om det hele er ingen ting værd. Lød der ikke engang imellem et opmuntrende ord ude fra,

lagde jeg nok pennen for bestandigt, selv om det ikke er let, når der hele tiden er tanker der vil frem. Ja, nu må De ikke tro at mismodet er ved at tage overhånd . . . det er kun, når jeg føler hvor lidt forståelse jeg finder blandt mine omgivelser, at jeg føler mig lidt skuffet . . .« (41).

Jeg har lige modtaget bogen

De næste par år hører vi næsten ikke fra hende; indsamlingerne er gået fuldstændigt i stå. Hun véd, at der arbejdes på bogen, bl. a. deltager hun i en fotografering på Kalundborg museum, men i redaktionen af bogen deltager hun ikke.

Men en dag i 1921 – mere end 12 år efter den første kontakt med Folke-mindesamlingen – modtager hun bogen, sine minder: »Fra Nordvest-sjælland«, der i mellemtiden er blevet til »Ved Halleby Aa«, og hun skriver:

» . . jeg har lige modtaget bogen som jeg har samlet stof til. Jeg er overordentlig tilfreds med den og beder Dem og andre som har medvirket til dens udgivelse modtage min hjerteligste tak . . .« (42).

Hun sælger selv en del eksemplarer i Kalundborg og er glad for den rosende omtaler, men noterer:

» . . dog tror (jeg) nærmest, at bondestanden ikke bryder sig om at høre om dens forgængeres knappe kår. Nutidens selvejerbønder og den vad-melsklædte hovbonde er som modsætninger, men derfor kunne det vel aldrig skade at høre lidt om hvordan livet formede sig dengang. Nej, det er folk af andre samfundsklasser der er købere og glade for bogen. Forleden var det en redaktør fra Stege der købte den, i dag en overretssagfører fra Holbæk . . .« (43).

Efterskrift

At der i sagen om Karoline Graves er begået en række fundamentale fejltagelser er uomtvisteligt. Men inden man afsiger historiens dom, må der tages hensyn til det grundlag, der betingede situationen og forløbet. Vi befinder os i en periode, hvor de faglige og institutionelle rammer er under opbygning og endnu uden en etableret profil i forhold til andre videnskaber og institutioner. Dansk Folkemindesamling befandt sig i en fase, som mange nystiftede arkiver kan genkende i dag: i mangel af nødvendige ressourcer, økonomisk og fagligt, indsamler man »inden det er for sent«. De vigtige og vitale overvejelser omkring systematik, der er basis i den videnskabelige behandling, prioriteres i anden række. Men man udskyder blot

problemerne. Og i dette tilfælde opstår de, da Karoline Graves ankommer, eller rettere, da hendes materiale efter en årrække skal behandles. Materialet – og hun selv – passer ikke ind i systemet, der virker selvforstærkende og fanger de implicerede i fælles forventninger til hinanden. Hun passer ikke ind i et materielt, rationelt orienteret videnskabssyn. Problemet klares dog forholdsvis let: man tilpasser simpelthen Karoline Graves gennem en efterrationalisering. Keine Hexerei, nur Behendigkeit! Denne problematik er i allerhøjeste grad endnu aktuel. I bogen »Arbejdererindringer« (Århus 1979) leveres eksempler på, at man for nærværende ikke er blevet meget klogere.

Når det gik så galt, som det gik i tilfældet Karoline Graves, skyldes det ikke, som man skulle tro, en kommunikationsbrist. Det er tydeligt, at man har gjort sig hæderlige anstrengelser for at forklare, hvad man ønskede. Men Karoline Graves var ikke »den fødte rationalist«. Hun fik påtvunget dette image gennem en bortrationalisering af det irrationelle i hendes materiale.

Retfærdigvis skal det dog også anføres, at der var fejl på begge sider. Også Karoline Graves udnytter situationen. Hun er betydelig mere bevidst end hun lader ane. Selvfølgelig kan det udlægges som en vis fornuftig selvstændighed, at hun ikke underkaster sig systemet, men bag den underdanige form og argumentation, der udpræget er et »spil for galleriet«, skjuler der sig et særdeles veludviklet ambitionsniveau, mere eller mindre påtvunget og forstærket af systemet.

Betingelserne taget i betragtning er det ikke underligt, at forløbet blev, som det blev. Den væsentligste fejl var nok, at man ikke allerede fra begyndelsen blev klar over, at hendes materiale strukturelt ikke var indberetningsstof, men *erindringsstof*, hvilket stiller helt andre krav til et redaktions- og udgivelsesforløb.

Noter, kilde- og litteraturhenvisninger:

- 1 Brev af 11.01.1909 (DFS 1906/134). 2 Årbog for Historisk Samfund for Holbæk Amt, 1919, side 115 ff. 3 Nekrolog, skrevet af J. S. Møller den 16. april 1932, sandsynligvis i Kalundborg Avis (udklip i DFS 1906/134). 4 I Fortale til »Ved Halleby Aa«, 1. udgave, København 1921. 5 I Fortale til »Ved Halleby Aa«, 2. udgave, København 1942. 6 I »11. Hjemstavnstævne i Kalundborg«, særtryk uden år, Roskilde Bibliotek. 7 Radioforedrag af Arthur Fang, trykt i Roskilde Avis den 7. febr. 1928. 8 I Indledningen til »En Almuekvindes Liv«, Roskilde 1928. 9 Brev af 16.02.1909 (DFS 1906/134). 10 Brev af 24.03.1909 (DFS 1906/134). 11 Brev af 01.02.1909 (DFS 1906/134). 12 Brev af 10.02.1909 (DFS 1906/134). 13 Brev af 16.02.1909 (DFS 1906/134). 14 Brev af 20.02.1909 (DFS 1906/134). 15 Brev af 10.06.1909 (DFS 1906/134). 16 Brev af 03.10.1909 (DFS 1906/134). 17 Brev af 02.11.1909 (DFS 1906/134). 18 Brev af 02.11.1909 (DFS 1906/134). 19 Brev af 30.12.1909 (DFS 1906/134). 20 Brev af 11.01.1910 (DFS 1906/134). 21 Brev af 11.01.1910 (DFS 1906/134). 22 Brev af 16.08.1910 (DFS 1906/134). 23 Brev af 21.11.1911 (DFS 1906/134).

- | | |
|---------------------------------------|---------------------------------------|
| 24 Brev af 02.02.1912 (DFS 1906/134). | 25 Brev af 08.02.1912 (DFS 1906/134). |
| 26 Brev af 15.04.1912 (DFS 1906/134). | 27 Brev af 14.02.1913 (DFS 1906/134). |
| 28 Brev af 27.02.1913 (DFS 1906/134). | 29 Brev af 15.01.1914 (DFS 1906/134). |
| 30 Brev af 11.04.1915 (DFS 1906/134). | 31 Brev af 11.08.1916 (DFS 1906/134). |
| 32 Brev af 13.03.1917 (DFS 1906/134). | 33 Brev af 21.04.1918 (DFS 1906/134). |
| 34 Brev af 08.05.1918 (DFS 1906/134). | 35 Brev af 23.07.1918 (DFS 1906/134). |
| 36 Brev af 11.09.1918 (DFS 1906/134). | 37 Brev af 11.09.1918 (DFS 1946/22). |
| 38 Brev af 12.10.1918 (DFS 1946/22). | 39 Brev af 22.10.1919 (DFS 1946/22). |
| 40 Brev af 20.05.1919 (DFS 1906/134). | 41 Brev af 26.12.1919 (DFS 1906/134). |
| 42 Brev af 19.07.1921 (DFS 1906/134). | 43 Brev af 18.09.1921 (DFS 1906/134). |

Summary

Karoline Graves

In 1921 'Foreningen Danmarks Folkeminder' published the book 'Ved Halleby Aa' written by the cottage woman, Karoline Graves, born in 1850, died 1932.

The author belonged to the bulk of the country proletariat, and from 1909 she collected and submitted an extensive folkloristic material to Dansk Folkemindesamling. She described her own situation and collected the material in her own environment. For many years the book has been reputed to be one of the best descriptions of the pre-industrial peasant environment with the added quality that it was written by somebody actually belonging to the environment in which there was not usually a literary tradition.

If the material which forms the basis of the book is examined, it becomes obvious that the final version is largely the work of the publishers. Everything in the manuscript that could be seen as irrational was removed. In order to investigate how the editing took place, the article examines a correspondence between the author and the publishers. It is evident that the material collected by Karoline Graves did not fit into the rational concept of scientific prevailing at the time. The problem was solved by re-arranging and rationalising the material.

After the publication of the book the author was often referred to as 'the born rationalist', but this was a mere image forced upon her by heavy-handed editing work. The conclusion is that the most essential defect in this matter is that the manuscript was published as collected material, not as personal memoirs which is what the basic material actually is.